

60 let hygienické služby v legislativě

Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje ve stávající podobě (organizační struktura) vznikla až v roce 2003. S nabytím účinnosti novely zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, provedené zákonem č. 320/2002 Sb. (tj. dnem 1.1.2003), byla zřízena Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě.

Do roku 2003 na území Moravskoslezského kraje působily v oblasti veřejného zdraví Okresní hygienické stanice v Novém Jičíně, Frýdku Místku, Opavě, Bruntále a Karviné a Krajská hygienická stanice v Ostravě.

Do roku 2003 byly krajské hygienické stanice příspěvkovými organizacemi ministerstva zdravotnictví, okresní hygienické stanice se pak zřizovaly v sídlech okresních úřadů, a to jako příspěvkové nebo rozpočtové organizace okresního úřadu; jejich zřizovatelem byl okresní úřad. Městské hygienické stanice se pak nacházely ve městech Brno, Plzeň a v hlavním městě Praze a byly rozpočtovými nebo příspěvkovými organizacemi těchto měst.¹

V roce 2003 však došlo k významné transformaci těchto hygienických stanic. Původní krajské a okresní hygienické stanice se sloučily a vytvořily Krajskou hygienickou stanici Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě a vedle ní samostatně vznikl také Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě, do kterého se přesunula veškerá nekontrolní a laboratorní činnost a de facto se tak stal zázemím pro hygienickou stanici.

Půjdeme-li do historie úpravy hygienické služby na území Československa, zjistíme, že základní pramen právní úpravy představoval zákon č. 4/1952 Sb., o hygienické a protiepidemické péči (dále jen zákon č. 4/1952 Sb.²). Orgány hygienické a protiepidemické služby byly hlavní hygienik, krajský hygienik a okresní hygienik.²

Zákon č. 4/1952 Sb. stanovil v ustanovení § 5 kompetence jednotlivým orgánům hygienické a protiepidemické služby. Rovněž stanovil jejich práva a povinnosti při plnění úkolů jim svěřených zákonem.

Zákon č. 4/1952 Sb. pozbyl k 30.6.1966 svou účinnost. Úpravu hygienické služby následně s účinností od 1.7.1966 obsahoval nový zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. Tento s účinností od 1.7.1966 zrušil stávající úpravu vymezenou v zákoně č. 4/1952 Sb.

V ustanovení § 32 odst. 1 zákona č. 20/1966 Sb. bylo stanoveno, že zdravotnické služby obstarávají zdravotnická zařízení, která se člení na a) zařízení hygienické služby a b) zařízení léčebně preventivní péče.

Pokud jde o zařízení hygienické služby jejich úprava byla provedena ustanovením § 34 zákona č. 20/1966 Sb., ze kterého vyplývalo, že specializované úkony hygienické a protiepidemické provádějí hygienické stanice; zejména připravují podklady pro opatření orgánů hygienické služby a podílejí se na jejich výkonu, odborně vedou ostatní zdravotnická zařízení a jejich zdravotnické pracovníky v jejich činnosti na úseku hygieny a boje proti přenosným nemocem a pomáhají jim.

---

¹ § 86 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb. ve znění k 1.1.2001

² § 4 zákona č. 4/1952 Sb.

Rovněž ustanovením § 71 zákona č. 20/1966 Sb. byla k odbornému usměrňování péče o vytváření a ochranu zdravých životních podmínek v ministerstvu zdravotnictví jako orgán hygienické služby ustanovena funkce hlavního hygienika České socialistické republiky, kterého na návrh ministra zdravotnictví jmenuje a odvolává vláda.

A dále ustanovením § 75 zákona č. 20/1966 Sb. byly k odbornému usměrňování péče o vytváření a ochranu zdravých životních podmínek v okresních a krajských národních výborech ustanoveny jako orgány hygienické služby okresní a krajské hygienici.

S účinností od 1.1.2001 byly kompetence hygienických stanic vymezeny zákonem č. 258/2000 Sb.

Vrátíme-li se zpět do současnosti, ke stávající právní úpravě působnosti orgánu ochrany veřejného zdraví, představuje zákon č. 258/2000 Sb. stěžejní právní předpis úpravy jeho činnosti.

Kompetence a věcná působnost krajské hygienické stanice jsou nicméně poměrně široké a rámec zákona č. 258/2000 Sb. přesahují. Proto jsou rovněž vymezeny řadou jiných právních předpisů.

Cílem restrukturalizace a smyslem změn v hygienické službě je zajištění přímé podřízenosti ministerstvu zdravotnictví za účelem standardizace výkonu státního zdravotního dozoru. Nahrazení monokratického orgánu ochrany veřejného zdraví správním úřadem, který bude vykonávat státní správu a kromě toho budou spolupracovat s právními orgány a s orgány samosprávy při tvorbě zdravotní politiky příslušného regionu. V neposlední řadě oddělení zdravotnických služeb v oblasti ochrany veřejného zdraví od výkonu státního zdravotního dozoru.

Po mnoha letech došlo k zásadní reformě hygienické služby od jejího založení v roce 1952. Proces změn je základním krokem k dosažení standardních postupů ve všech regionech České republiky a vytvoření sítě zdravotnických zařízení, které budou poskytovat služby v oblasti veřejného zdraví v dostatečné kvalitě a rozsahu.

Věcná působnost krajských hygienických stanic je poměrně široká, neboť krajská hygienická stanice vykonává svou činnost v oblasti hygieny výživy a předmětů běžného užívání, dále v oblasti hygieny dětí a mladistvých, hygieny práce, v oblasti protiepidemické a v oblasti hygieny obecné a komunální.

Například v oblasti hygieny práce lze uvést zejména zákon č. 120/2002 Sb., o podmínkách uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh, zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), nebo zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích (chemický zákon).

Věcná působnost v oblasti hygieny výživy a předmětů běžného užívání je krajské hygienické stanici dána rovněž zákonem č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, zákonem č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, nebo zákonem č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými

látkami. Z pohledu evropské legislativy zde můžeme zařadit nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 o hygieně potravin.

V oblasti hygieny obecné a komunální jde zejména o zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí (tzv. EIA), zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování (tzv. IPPC) a nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací .

V oblasti epidemiologie je kompetence krajské hygienické stanice vymezena zejména zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech, vyhláškou č. 195/2005 Sb., kterou se upravují podmínky předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění a hygienické požadavky na provoz zdravotnických zařízení a ústavů sociální péče a vyhláškou č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem.

A v poslední řadě v případě hygieny dětí a mladistvých se jedná zejména o vyhlášku č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti a vyhlášku č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých